

Het artistiek creatief proces binnen de basisoptie Maatschappij & Welzijn

Intro opdrachten

Opdracht 1:

- Wat voel je als je denkt aan de basisoptie M&W?
- Welke afbeelding op de tafel trekt je daarbij aan en past eventueel bij dat gevoel. Kleef de afbeelding in de dummy met tape.
- Schrijf vijf woorden op van wat je ziet op de gekozen afbeelding
- Ga in gesprek met je buurvrouw/man over de vijf woorden in relatie tot de afbeelding en wat dit betekent voor jezelf.

Opdracht 2:

- Teken een kaars (deze opdracht kun je ook in de klas doen met leerlingen als intro bij creatief denken)

Wat zeggen /vragen de leerplannen?

LPD10 A De leerlingen passen gezondheidsvaardigheden toe in functie van het ontwikkelen van een persoonlijke levensstijl.

Wenken:

Lifestyle: zich expressief of artistiek uiten... (Kunst & Creatie LPD 16,17).

Je kan dit doel verbinden LPD 16 (lichaamstaal en non-verbaal gedrag)

Afhankelijk van de opdrachten kan je hierbij inzetten op aspecten van **het artistiek-creatief proces**

LPD19 A De leerlingen illustreren kunst- en cultuuruitingen in relatie tot maatschappelijke domeinen en in tijd en ruimte.

Wenken:

Illustreren kan je op verschillende manieren: verwoorden, verbeelden, verklanken
Dit doel kan gekoppeld worden aan meerdere doelen van levensstijl (LPD 9, 10, 12, 14 ...) of aan aspecten van het **artistiek-creatief proces**:

Inzetten op interesses voor lifestyle of lichaamszorg, zoals leerlingen een ontwerp (kapsel, accessoire, kledingstuk, make up, interieurstuk ...) laten realiseren eigen aan een bepaalde (sub)cultuur.

Wat zeggen /vragen de leerplannen?

LPD15 B De leerlingen passen op een kwaliteitsbewuste en creatieve manier vaardigheden toe om aspecten van een persoonlijke levensstijl in hun leven en omgeving te integreren.

Wenken:

Inspiratie voor activiteiten kan je bekomen in de pop-up.

Het interessegebied lifestyle kan je hier op een creatieve manier (inzetten op **het artistiek-creatief proces**) verkennen.

Je kan dit doel koppelen aan het LPD 12 of het procedureel doel 5.

Expressieve opdrachten kunnen ook in relatie staan tot gezondheidsvaardigheden (welbevinden).

Hierbij kan je inzetten op **het artistiek-creatief proces** (Artistieke Vorming LPD 9; Beeld LPD 8; Muziek LPD 9).

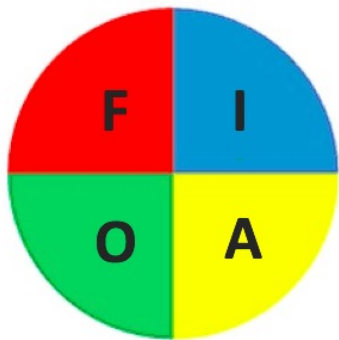
Het artistiek-creatief proces vanuit het leerplan

- Het artistiek-creatief proces bestaat uit een samenspel van ‘**beschouwen**’, ‘**creëren**’ en ‘**reflecteren**’ (Artistieke vorming, Beeld, Muziek).
- Bij het beschouwen van (Kunst) **cultuur**, in de brede betekenis van het woord, wordt vertrokken van een vraag waarop niet slechts één antwoord bestaat.
- Wanneer leerlingen creëren wordt telkens teruggekoppeld naar het beschouwen.
- Creëren betekent ook diverse technieken uitproberen, materialen combineren.
- Kenmerkend voor het artistiek-creatief proces is dat creaties via **trial** en **error** worden opgebouwd.
- Het is een proces waarbij **waarnemen**, **interpreteren**, **experimenteren** en **creëren** elkaar afwisselen.
- In het artistiek-creatief proces is ook **reflecteren** (relatie met het procedurele doel 6) belangrijk (cf. leerplan Artistieke vorming).

Kaders leerplan Artistieke Vorming; Beeld; Muziek

Functie

Waarvoor is het gemaakt? Voor welke context?

Intentie

Wat is de intentie van de kunstenaar?

Onderwerp

Waarover gaat de creatie? Link met cultuur?

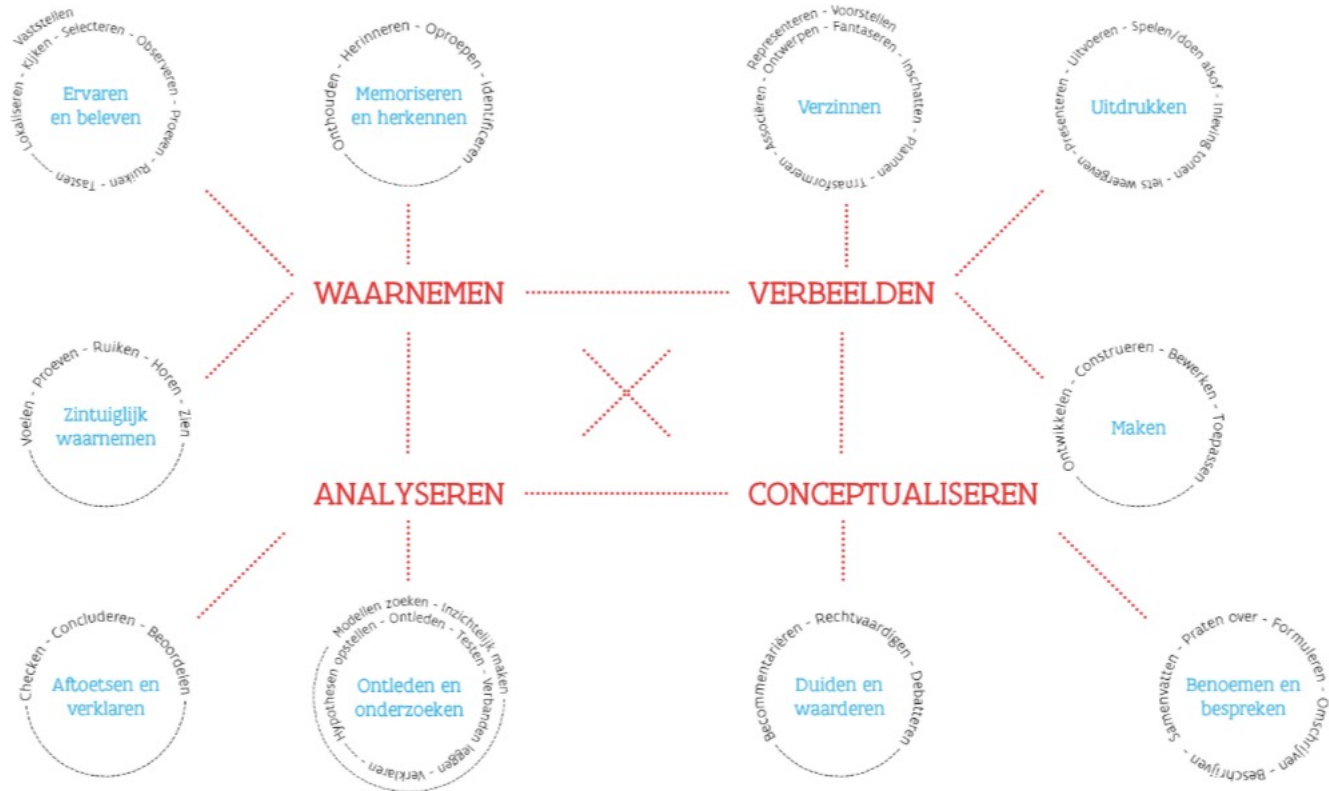
Affect

Wat brengt het kunstwerk bij jou teweeg?

Wat doet het met jou?

Kader Cultuur in de spiegel

<https://www.cultuurkuur.be/cultuurindespiegel>

CREATIVITEIT KUN JE LEREN!

Creativiteit is een keuze voor persoonlijke ontwikkeling en geen mysterieus talent. Het is zoveel meer dan tekenen of handvaardigheid. Een goeie beheersing van techniek kan je creativiteit ondersteunen, maar het is een hulpmiddel.

Investment Theory of Creativity Robert J. Sternberg en Todd I. Lubart

Intelligentie:

Creativiteit wordt geboren in gedachten. Het vermogen om te denken is een randvoorwaarde voor creativiteit. Sternberg maakt hierbij een onderscheid tussen synthetische intelligentie (onder meer verzinnen), analytische intelligentie (onder meer kritisch afwegen) en pragmatische intelligentie (dingen voor elkaar krijgen).

Kennis:

Als je niets weet kun je niets verzinnen. Kennis is de grondstof voor creativiteit. Door bestaande kennis telkens op een andere manier te verbinden ontstaan nieuwe inzichten en ideeën.

Denkstijl:

De manie waarop je denkt heeft veel invloed op je creativiteit. Een vragende, experimenterende denkstijl levert andere gedachten op dan een gesloten en kritische denkstijl. Toch zijn ze voor de creatieve ontwikkeling beide van wezenlijk belang.

Persoonlijkheid:

Bij de creatieve ontwikkeling spelen ook persoonlijkheidskenmerken een rol. Typische kenmerken die te maken hebben met creativiteit zijn risico's durven nemen, voortvarendheid en doorzetten, kunnen omgaan met tegenstrijdigheden en tegen de stroom in zwemmen.

Motivatie:

Creativiteit bloeit wanneer we volledig opgaan in een activiteit. Dat vraagt om intrinsieke taakmotivatie; Hefbomen hiervoor zijn persoonlijke interesse en relevantie. Daarnaast spelen externe factoren een rol; die kunnen zowel een positief effect (bijvoorbeeld het geven van ruimte en aanreiken van middelen) als een negatief effect (bijvoorbeeld beoordelen, straffen) hebben.

Omgeving:

Creativiteit gedijt enkel in een omgeving waar het wordt geaccepteerd en gekoesterd en op een passende manier wordt gefaciliteerd. Een leeromgeving waarin creativiteit wordt gezien als richtinggevend en waardevol is een randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de creatieve leerling en leerkracht.

Doe opdrachten die de creativiteit stimuleren

Opdracht 3:

- Iemand aan tafel scheurt een blad uit de dummy.
- Vervolgens geef je het blad 2 ronden door aan elkaar en doe telkens iets nieuws met het blad papier.

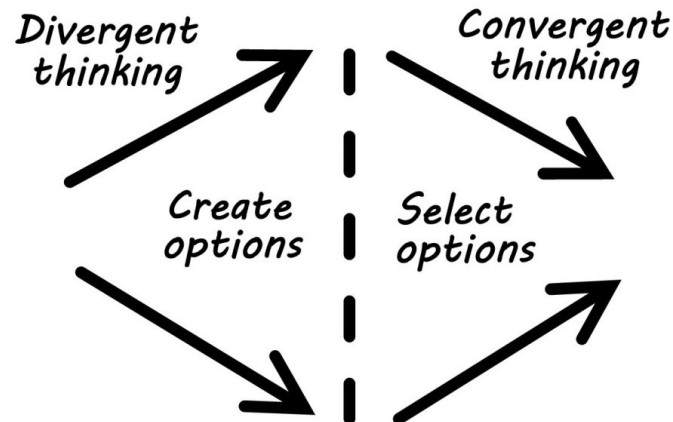
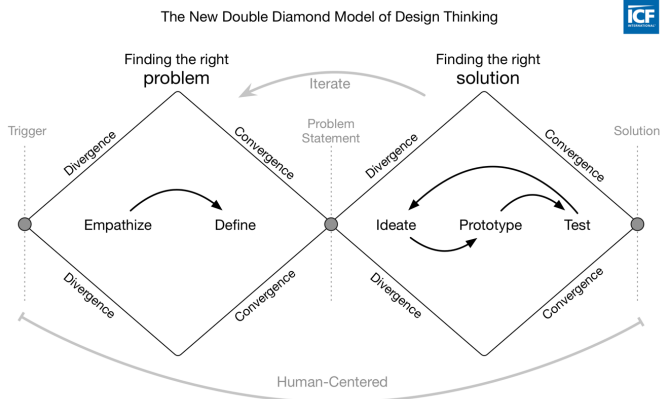
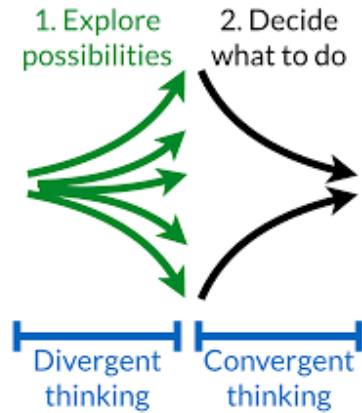
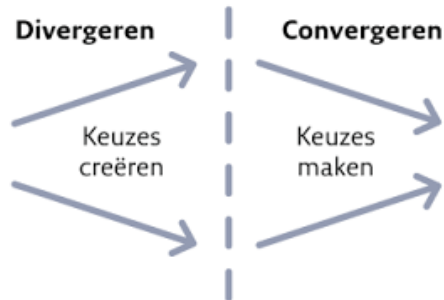
Opdracht 4: Creatieve domino

- Aan de start van het spel vul je het rechter vlak van de dominosteen aan met een ruwe schets die een verbinding maakt met het voorbeeld in het linker vlak.
- Plaats in het midden van de tafel en laat de volgende deelnemer een nieuwe verbindende schets maken met een tweede dominostuk, alsook een nieuwe schets op het rechter vlak... tot elke deelnemer een eigen dominostuk gecreëerd heeft.

Divergent denken: Zo maak je leerlingen creatiever!

Divergent denken is een van de belangrijkste vaardigheden binnen het grote begrip 'creativiteit'.

Ga voor kwantiteit

DIVERGENT DENKEN
=
'Out of the box' denken

Maak verbindingen

Oordeel niet meteen

Zoek het nieuwe

- **Oordeel niet meteen**

Wijs leerlingen erop dat ze niet direct moeten oordelen bij het bedenken van nieuwe ideeën. De volgende situatie zal zeker herkenbaar zijn: je laat leerlingen brainstormen en waar sommige leerlingen met heel veel ideeën komen lopen andere leerlingen compleet vast. Dit gaat vaak over het oordelen van deze ideeën. Om dit onderdeel zo goed mogelijk te kunnen doen moeten leerlingen leren dat in zo'n fase of opdracht élk idee het waard is om op te schrijven. Er bestaat geen goed of slecht antwoord, dus het is belangrijk om zonder te oordelen je ideeën uit te werken.

- **Ga voor kwantiteit**

Meer is beter bij divergent denken. Het is niet vreemd dat de leerlingen die gezien worden als creatief vaak met een onuitputtelijke lijst aan ideeën kunnen komen. Door dit te oefenen leer je leerlingen om verder te blijven denken, zodat alleen de tijd een belemmerende factor wordt.

- **Maak verbindingen**

Veel ideeën zijn op zichzelf nog niet zo goed, maar worden sterk door de verbinding. Door leerlingen hierop te wijzen en dit te oefenen worden ze hier beter in, en zien ze steeds meer verbanden tussen ideeën ontstaan. Dit helpt ook om de kwantiteit te verhogen van de ideeën.

- **Zoek het nieuwe**

Wanneer er divergent gedacht wordt geldt dat ook 'vreemde' ideeën goed zijn. Stimuleer leerlingen te zoeken naar onconventionele en bijzondere oplossingen, ook al lijkt het ze veel te vreemd. Het gaat hierbij over het welbekende 'verder kijken dan je neus lang is'. Door op zoek te gaan naar ideeën die ver van je af staan kom je soms tot de beste oplossing.

Dus... Hoe creëer je als leerkracht een creatief leerklimaat?

Door het:

- Stimuleren van een **nieuwsgierige** en vragende houding
- Verbindingen maken die het leren relevant maken voor leerlingen
- Toelaten van en zoeken naar **vernieuwing**
- De leerlingen eigenaarschap geven over zijn eigen creativiteit en leerproces, autonoom en betrokken. Teresa Cremin

Susan Visser

**‘Gooi af en toe het badwater weg,
er zit niet altijd een kind in.’**

Alexander Pola

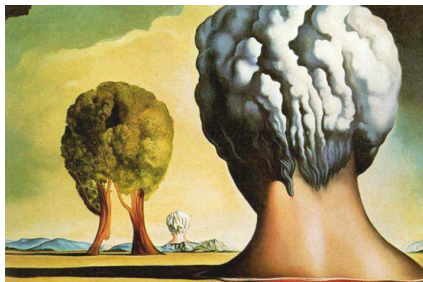
Mogelijke opdracht is:

Nieuwsgierigheid en experiment:

Beschouwen/verzamelen, niet van afbeeldingen of info, maar van zaken die men tegenkomt op weg naar en van school: papiertjes, scheuren in asfalt, de wolken... Tracht deze zaken vervolgens een naam te geven (alfabetiseren, sorteren, categoriseren). Verzin hierbij gekke categorieën, welk verhaal vertelt het papiertje, de scheur, de vlek...

De creativiteitskern zit hem in het feit van bestaande alledaagse betekenissen **los te laten** en een nieuwe bijzondere **betekenis geven**, telkens weer.

Zie voorbeelden in de kunst

Salvador Dalí

Marcel Duchamp/Elsa von Freytag-Loringhoven

René Magritte

Didactische strategie:

Het werken met overeenkomsten en verschillen, categorieën, metaforen en analogieën stelt ons in staat de wereld beter te begrijpen.

Het maken van nieuwe categorieën stelt ons in staat om de wereld vorm te geven, te creëren.

Het ontdekken en leggen van deze verbindingen is de kern van het creatief denkproces.

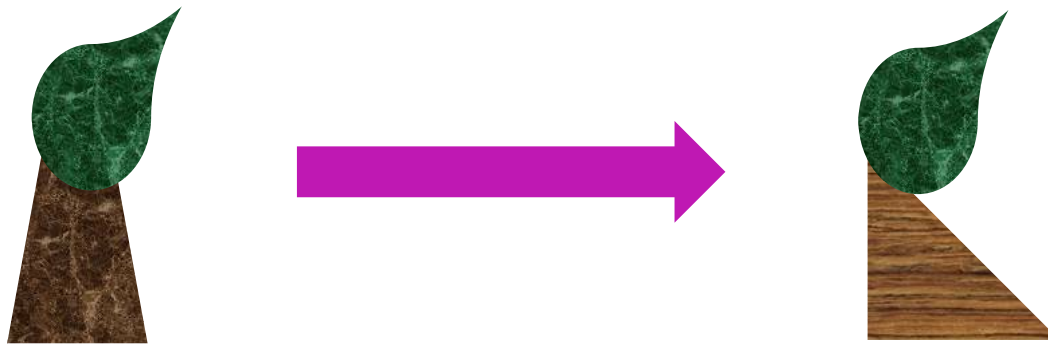
Creatieve strategie:

- de techniek/strategie van **S.C.H.A.V.E.N.** is een gemakkelijke en snelle techniek die je kunt toepassen als je iets wil veranderen aan een product of dienst.
- Pas hem alleen toe of in groep en stel jezelf de volgende zeven vragen over je product of dienst:
 - Kunnen we ons product of een onderdeel ervan vervangen? (**Substitueren**)
 - Kunnen we nieuwe combinaties maken? (**Combineren**)
 - Kunnen we het product een andere samenstelling geven, op zijn kop zetten, de volgorde ervan vervangen? (**Herschikken**)
 - Kunnen we ons product van vorm veranderen, een andere kleur geven, van tijdstip veranderen? (**Aanpassen**)
 - Kunnen we het product vergroten, lichter maken, vaker aanbieden? (**Vergroten**)
 - Kunnen we bepaalde onderdelen of functies van het product weglaten? (**Elimineren**)
 - Kunnen we ons product een nieuw nut geven, er een nieuwe doelgroep mee aanboren? (**Nieuw nut**)

Creatief vormgeven vanuit lifestyle (stofontwerp voor creatieve draagtas) via de techniek/strategie van **S.C.H.A.V.E.N.**

Substitueren: vervangen van het product/ontwerp of een onderdeel ervan, door een andere structuur, vorm...

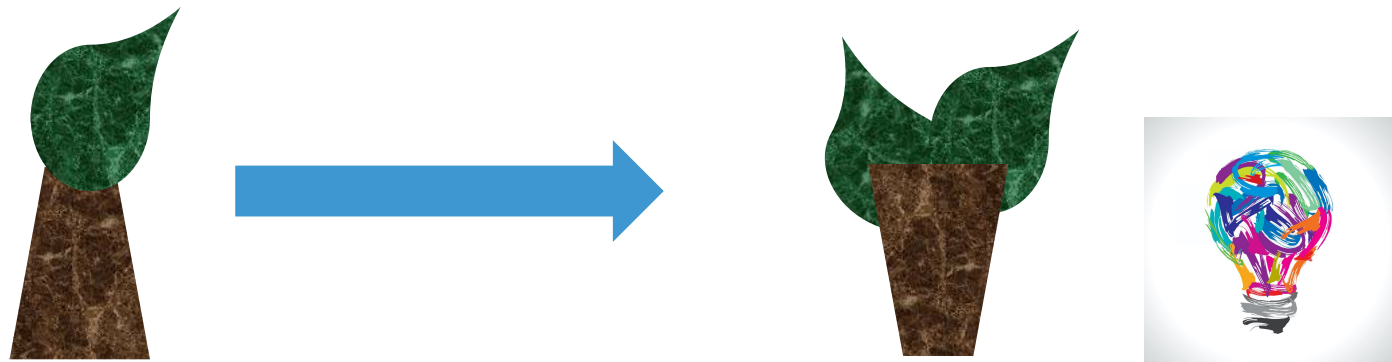

Combineren: bestaande zaken combineren, bijvoorbeeld twee verschillende (onderdelen van) ontwerpen tot een nieuw geheel maken.

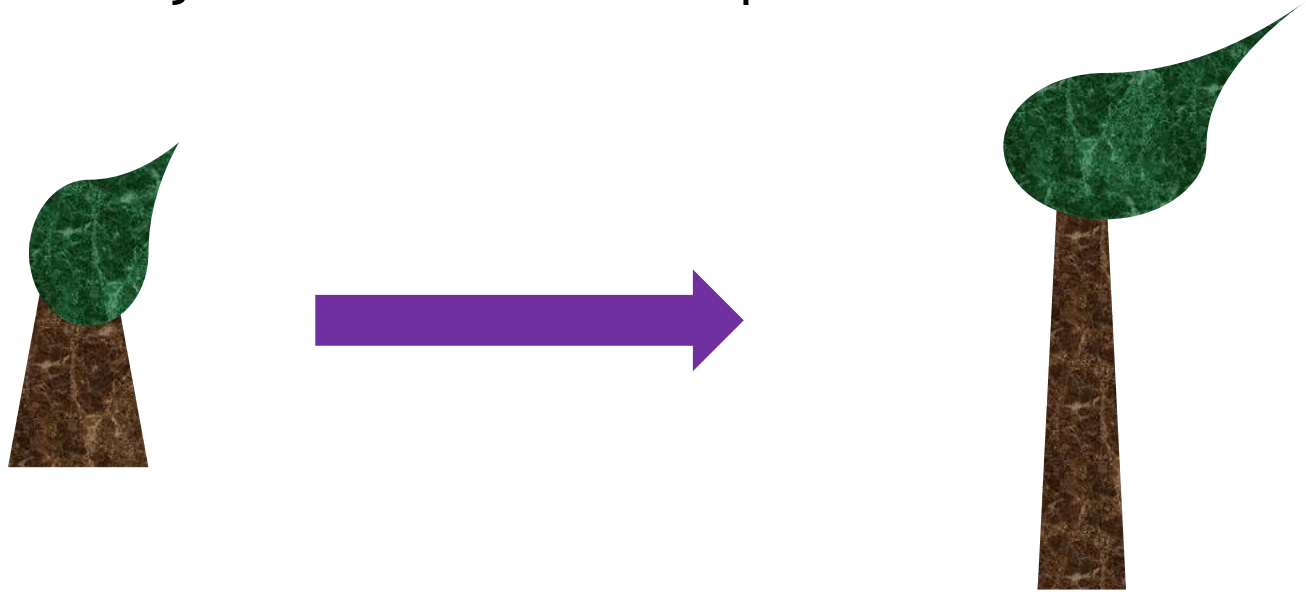

Herschikken: het product/ontwerp een andere samenstelling geven, op zijn kop zetten, de volgorde ervan vervangen.

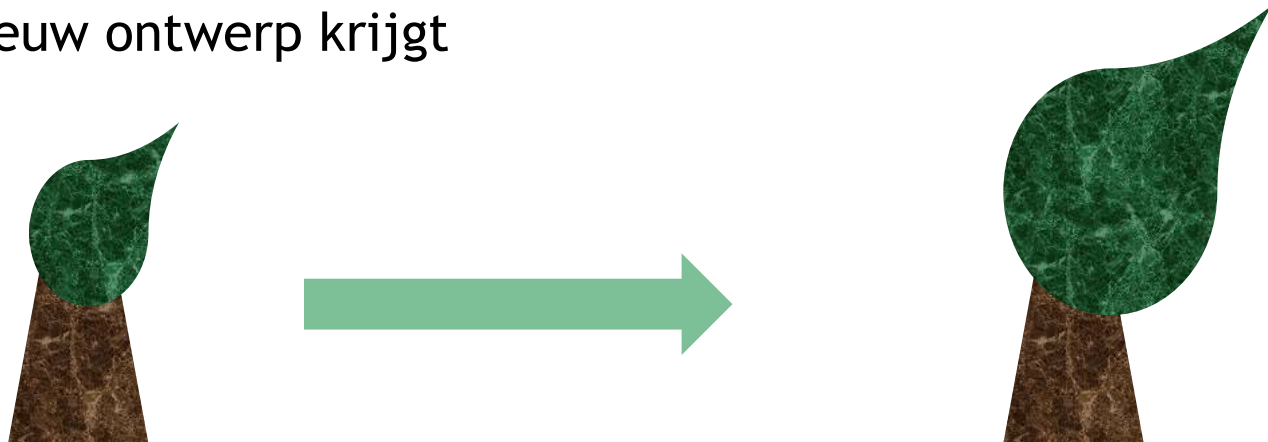

Aanpassen: bijvoorbeeld de vorm aanpassen.

Vergroten of **Verkleinen:** onderdelen van het product/ontwerp vergroten of verkleinen zodat de verhoudingen wijzigen en je een nieuw ontwerp krijgt

Elimineren: weglaten van bepaalde onderdelen in een product/ontwerp.

Nieuw nut: een onderdeel van een ontwerp een andere functie geven, bijvoorbeeld een deel van het stofontwerp wordt de vorm van de draagtas zelf.

